

Nuria Bosch i Roca: «Independentziaren kostua, Espainiako jarreraren araberakoa izango da»

Bartzelonako Unibertsitateko Ekonomia katedraduna da Núria Bosch i Roca (Bigues i Riells, 1955). Kataluniako prozesu soberanistaren gaineko ikuspegi pribilegiatua du gainera, ez alferrik, Trantsizio Nazionalerako Aholkularitza Kontseiluko lehendakariordea baita. Kataluniako Gobernuak eraturako aditu talde horrek diseinatu ditu Estatu independente bilakatu bitarteko pausak.

| ARITZ GALARRAGA |
Argazkiak: Núria Juan Serrahima

Azken orduko berririk ezean, Kataluniako independentziaren inguruko galdeketa egingo da azaroaren 9an. Prozesu soberanistak aurrera jarraitzen du.

Espainiako Gobernuak bada galdeketa berri hau gelditzen, inoizko akatsik handiena izango da: independentistak esponentzialki haziko dira. Ez dute prozesua ulertzen. Orain arteko akatsik handiena kontsulta egiten ez uztea izan da: egiten utzi eta katalanei eskaintza erakargarri bat egin izan baliete, itun fiskalaren ildotik, adibidez, ez dut baztertzen independentziaren aurkakoek kontsulta irabaztea. Cameronek egin zuena, alegia. Hemen ere gauzak inteligentzia pixka batekin egin izan balira, arazo hau atzenduko zen belaunaldi baterako; erreferenduma egin eta irabazi. Baina oro har erakutsi dute inteligentzia falta: Estatutaren aurkako sententziarekin, lehenik; gero, orain bi urte, Mas presidentea itun fiskalaren bila joan zenean, ate guztiak itxita. Orduan

etsi izan balioite erronkari, prozesua geldiaraziko zuten.

Azaroaren 9koa ez da izango hasieran nahi zena. Zer balio izango du baina?

Parte-hartzea altua bada, eta, esaterako, bi milioi pertsonek ematen badute boza, baiezko boza, independentismoaren giharraren beste erakustaldi bat izango da. Balio sin-

boliko handia izango du, azken manifestazio erraldoiek bezala. Mundu guztiari erakutsiko diogu berriz zein den gure nahia.

Hasieran egin nahi zen kontsulta baztertu, eta prozesu parte-hartzaile baten bidez egin galdeketa. Hainbestekoa al da aldaketa, alderdi soberanisten arteko haserrea pizteko?

Ez nuen halakorik espero alderdien-gandik. Aurreko kontsulta egitasmoa aurrera eramán izan balitz, porrota izango zen. Adibidez, mahaiak ez lirakete osatuko, kontsultaren aurkako bati egokituko balitzaio egotea. Estatuak mehatxu egingo luke parte-hartzaileen aurkako neurriekin, eta jende asko etxean geratuko litzateke beldurrez. Ezin izango zen gutxieneko berrimeekin bozkatu. Alderdi batzuen estrategia zen muturrerago iristea, Estatuak probokatu eta ikustea zer egiteko gai zen. Baina jendeak merezi ez duen espektakulua eman dute.

Azken batean, ematen baitu punturik garrantzitsuenean ados daudela: kontsulta definitiboa, plebiszitu izaerako hauteskundeak izango dira.

Ikuspuntu juridiko batetik, hauteskunde horiek bertan behera uztea zaila izango da. Lege iruzurra direla esan daiteke, hauteskunde autonomiko batzuk erabiltzen direla beste gauza bat egiteko. Legelariak diote hori pentsaezina zela, jauzi handiegia eman beharko lukeela justiziak. Nik dagoeneko ez dut ezer baztertzen. Gerta daiteke, beraz, Espainiako Gobernuak kontra egitea.

Eginez gero ere, ez dira egiten errazak izango.

Seguru. Zerrenda ahalik eta bateratzaileena bada, hobeto, prozesuari indar handiagoa emango lioke. Hala ez balitz, ez dut uste tragikoa litzatekeenik. Alderdi bakoitzak eraman dezala bere programan bide independentista saiatzeko konpromisoa. Garrantzitsuena da parlamentu berria eratzean independentzia prozesua aurrera eramateko adostasuna.

Emaitzaren arabera izango da jarraitu beharreko bidea, baina, independentziaren aldeko gehiengo argi bat aterata, gero zer egin?

Parlamentu eratu berriak prozesu bat abiatu behar luke, estatu egiturak ezartzeko eta Estatuarekin negoziatzeko, dena aurrera nola eraman daitekeen ikusteko. Denbora eskatzen du horrek. Ezinezkoa da hauteskundeak egin eta biharamunean independentzia aldarrikatzea. Eskozian prozesu horrek urte eta erdi iraungo zuela esan zuten. Baina hori konpondu ondoren, independentziaren aldarrikapena. Estatuak negoziatu nahiko du? Segur aski ez. Orduan gertatuko litzateke konfrontazioa. Kostu bat izango du horrek, noski, baina kostu hori Espainiako gobernuaren jarreraren arabera izango da: negoziatuko balu, asko jaitziko litzateke; jarrera oldarkorragoa badu, aldiz, handitu.

Independentziaren aldarrikapen hori litzateke Espainiako legedia hausteko unea. Zail da irudikatzen orain artean legea urratu nahi izan ez duen Gobernu batek tamainako ariketa egitea.

Gobernua etapak erretzen joan da. Munduari erakutsi nahi izan dio gauzak ondo egin nahi izan ditugula: Estatuarekin negoziatutako erreferendum bat lehenik, ezin izan dugu; Kataluniako legea hartu dugu gero, bertan behera utzi digute. Geure burua behartuta ikusi dugu irtenbide hau hartzera. Eta, noski, hartzen dugu atzean gehiengo handi bat daukagula, demokratikoki aukeratua, parlamentu baten bitartez. Gero gure Gobernuaren baitan jarrera desberdinak egongo dira alde bakarrek aldarrikapenaren aurrean. Ez ditut ikusten Unión-ko kideak hori egiten. Convergència-koak ez dakit, agian bai. Ikusi beharko litzateke gainera parlamentu berriaren osaketa.

“Espainiako Gobernua saiatzen bada galdeketa berri hau gelditzen, inoizko akatsik handiena izango da”.

Zerrenda bakarrarekin partiduak lusoago geratuko lirakete, baina bananduta joanez gero, Convergència-k botoak galduko ditu, eta irabazi Esquerra-k. Eta Esquerra oso kapaz ikusten dut independentzia aldarrikatzeko.

Eta, askotan egiten den galdera bat, sarri beldurraren argudio gisa: Katalunia independente bat, ekonomikoki bideragarria litzateke?

Nazioarteko ekonomialari prestigio-tsuek ere defendatu dute bideragarritasuna. Gary Becker Ekonomiako Nobel Saridunak, adibidez, edota Nazioarteko Diru Funtseko jendeak. Baldintzak baditu: gaitasun fiskala du, luzez finantzatu ahal litzuzke Estatu gisa onartu beharreko eskumen berriak. Handiena gizarte-segurtzaren administrazioa litzateke, pensioak, langabezia, baina dugun gaita-

gerta litekeela, momentu jakin batean, baina izatekotan denbora gutxirako litzatekeela.

Eta gero dago Europar Batasunaren mamua.

Bi eszenatoki aurreikus daitezke. Bata, Batasunean mantendu ahal izatea, sarrera automatikoarekin edo trantsizio epe oso labur batekin. Ez digute esan ezin izango garela Europar Batasunean egon, esan diguten bakarra da sarrera eskatu beharko genukeela. Hori gertatzen ez bada, eta Katalunia Europar Batasunetik kanpo gertzen bada, denbora gehiago beharko da. Aldebiko akordio bat egin daiteke Batasunarekin, ez duzu kide guztien adostasuna behar. Suitzak, adibidez, halako akordio bat du. Horrek ziurtatuko luke salerosgaien zirkulazioa. Eta Europar Batasunean sar daiteke atzeko atetik. Europako Merkataritza Libreko Erkidegoa izeneko erakundea dago, Norvegia, Suitza, Islandia eta Liechtenstein biltzen dituena. Erakunde horrek ere akordio bat du Batasunarekin, zergarik gabeko komertzio bat egiteko. Katalunia sar liteke erakunde horretan, eta atzeko atetik sartu gero Batasunean. Irtenbideak badaude. Eta, kasurik txarreanean ere, Europar Batasunetik kanpo geratuko balitz, ez litzateke geratuko irla bat bezala.

Nik uste dut trantsizio prozesua ez dela oso luzea izango. Europar Batasunari interesatzen zaio Katalunia barruan izatea, arrazoi ekonomikoengatik. Barruan egoteko presionatuko luketen multinazional asko dago hemen, arau guztiak betetzen ditugu, ez da orain sarrera eskatzen duten herrialde horien kasua, hau eta beste egitea eskatzen dietela. Interes ekonomikoek egingo lukete sarrera posible. Eta Espainia ere interesatuta legoke. Bestela, Katalunian dauzkan enpresek muga-zergak ordaindu beharko lituzkete Espainiara joateko. Tarragonan dagoen Repsol findegia, berehala aterako lukete? Ez badute ateratzen, kamioiek ordaindu egin beharko lukete Espainiara joateko. Eta Frantziara joateko ere Kataluniatik pasa beharra dago. ■

sun fiskalarekin geure gain har genezake, kalkulatuta dugu. Eta eskumen berri horien kostua askogatik legoke gaindituta izango genituzkeen sarrera gehigarriekin. Orain defizit fiskal garrantzitsua daukagu, nabarmena da. Sektore espainiar zaleenek ere onartzen dute hori.

“Aurreko kontsulta egitasmoa aurrera eraman izan balitz, porrota izango zen”

Hondamen ekonomikoaren motiboak gehiago lirateke harreman komertzialen ingurukoak; esaten da Katalunia independente batek galduko lukeela Espainiarekiko komertzioa.

Orain Kataluniak gehiago saltzen du nazioartean, Estatuan baino. Azken datuen arabera, %57 nazioartean eta %43 Estatuan. Gero eta gutxiago dago Katalunia Espainiako merkatuaren menpe. Askok esportatzen du, ekonomia oso irekia da, eta lehiakor-

tasun handia ematen dio horrek globalizazioaren aurrean. Beste kontu bat: Espainian saltzen dugunetik asko dira kontsumo-produktuak, supermerkatu eta abarrekoetan saltzekoak. Erosleak, produktu katalana izateagatik, egin diezaiet boikota. Batez ere produktu nabarmengarriek, adibidez cavari, baina produktu asko ez dakizu nongoak diren ere, asko multinazionalak dira. Katalunian dagoelako utziko diote Nestlé erosteari? Saltzen ditugun beste produktu batzuk ez dira kontsumozkoak, bitarteko-ondasun esaten zaien horietakoak baizik, beste enpresa batzuen ekoizpen prozesura doazenak. Enpresari espainiar batek utziko dio Kataluniako produktuak erosteari? Orain erosten baditu izango da merkeagoak direlako, edo lehiakorragoak, edo kalitate handiagokoak, edo garraioa merkeago zaiolako. Espektatiba arrazionalekin mugitzen den enpresari batek hori egingo duela pentsatzea zaila da. Boikotaren gaia asko landu dute adituek, eta esaten dute produktu nabarmengarriekin